

کنکاشی در فقه جزایی

تألیف:

محمد باقر رنجبری

سرشناسه : رنجبری، محمدباقر، ۱۳۵۰-
عنوان و نام پدیدآور : کنکاشی در فقه جزایی / تألیف محمدباقر رنجبری.
مشخصات نشر : تهران: اندیشه کهن، ۱۳۹۹.
مشخصات ظاهری : ۱۵۰ص.
شابک : 978-622-7231-12-0
وضعیت فهرست‌نویسی : فیا
ادداشت : کتابنامه: ص. ۱۴۵-۱۴۷.
موضوع : حقوق جزا (فقه) -- ایران
موضوع : Crime law (Islamic law) -- Iran
رده‌بندی کنگره : BP۱۹۵:
رده‌بندی دیس : ۲۹۷/۳۷۰۰
شماره کتابشناسی ملی : ۷۳۳۳۸۴۱

اندیشه کهن

نام کتاب: کنکاشی در فقه جزایی

تألیف: محمدباقر رنجبری

ناشر: اندیشه کهن

نوبت چاپ: اول

لیتوگرافی: چاووش

چاپ: شریف

شمارگان: ۱۰۰

بها: ۳۲۰۰۰ تومان

شابک: ۰۰-۱۲-۷۲۳۱-۶۲۲-۹۷۸

نشانی: تهران، میدان انقلاب، خیابان کارگر جنوبی، بین روانمهر و وحید نظری، بن‌بست گشتاسب، پلاک ۶، واحد ۲

تلفن: ۶۶۴۷۸۴۷۶-۶۶۴۷۸۴۷۹

حق هرگونه کپی‌برداری بدون اجازه مصحح و ناشر اکیداً ممنوع است.

فهرست مطالب

پیش‌گفتار..... ۱۳

بخش اول: کلیات اجرای عتبی مجازات در اسلام..... ۱۵

فصل اول: این منشأ قوانین..... ۱۷

گفتار اول: تعریف دین و غرض آن..... ۱۹

۱- ما چه می‌گوئیم..... ۱۹

۲- نظر قرآن در مورد دین بعد از اسلام..... ۱۹

۳- هدف انبیاء = تربیت انسان..... ۲۰

۴- بیان مفهوم قسط..... ۲۰

۵- تبیین اصل ۲ قانون اساسی..... ۲۲

۶- اطاعت خدا به حکم عقل است..... ۲۳

۷- حاکمیت مطلق برای خداست..... ۲۴

۸- احکام عقل در چند موضوع..... ۲۵

۹- تبیین اصل ۵۶ قانون اساسی..... ۲۷

گفتار دوم: هدف از وضع قوانین جزائی..... ۲۸

الف- نظر بعضی مفسرین..... ۲۸

الف-۱- نظر مرحوم علامه سید محمد حسین طباطبائی رضوان الله علیه..... ۲۸

الف-۲- نظر فخر رازی..... ۳۴

الف-۳- نظر صاحب جوامع الجامع (سه قول می‌باشد)..... ۳۴

الف-۴- نظر صاحب مجمع البیان..... ۳۵

الف-۵- نظر تفسیر نمونه..... ۳۵

الف-۶- نظر مرحوم آیت الله طالقانی..... ۳۸

الف-۷- نظر صاحب تفسیر جامع..... ۴۲

الف-۸- نظر صاحب مخزن العرفان (بانوی اصفهانی)..... ۴۲

- ب- نظر مخالفین (باب) رهبر کاتولیکهای جهان ۴۴
- ج- گزارشی از نمونه مجازات مرگ (اعدام) در سایر نقاط جهان ۴۷
- ج- ۱- مجازات اعدام در ایالات متحده ۴۷
- ج- ۲- مجازات مرگ (اعدام) در جهان ۴۸

- فصل دوم: مفهوم قوانین جزایی اسلام ۴۹
- گفتار اول: مفهوم قانون و تقسیمان آن ۵۱
- الف- مفهوم قانون و شریعت ۵۱
- الف- ۱- در نزد ما ۵۱
- الف- ۲- در غرب ۵۱
- الف- ۳- ۲- ۲- اصطلاحی ۵۱
- الف- ۳- قیاس شرع و سبب ۵۲
- الف- ۴- لزوم پیروی از شریعت و فائده ۵۲
- ب- تقسیمات احکام اسلامی ۵۲
- ب- ۱- احکام امضایی و تأسیسی ۵۳
- ب- ۲- احکام مولوی و ارشادی ۵۳
- ب- ۳- قوانین و احکام ظاهری و واقعی ۵۳
- ب- ۴- احکام واقعی از درجه اول و احکام واقعی از درجه دوم ۵۳
- ب- ۵- احکام الهی و احکام ولایی و حکومتی ۵۴
- ب- ۶- احکام ثابت و متغیر ۵۴
- ب- ۷- احکام عبادی و معاملی ۵۵

- گفتار دوم: مفهوم جرم و مجازات در اسلام ۵۶
- الف- مفهوم جرم ۵۶
- الف- ۱- مفهوم قرآنی جرم ۵۶
- الف- ۱- ۱- اثم ۵۶
- الف- ۱- ۲- خطا ۵۶
- الف- ۱- ۳- جرم ۵۷
- الف- ۱- ۴- سوء ذنب ۵۷

الف-۲- مفهوم لغوی جرم.....	۵۷
الف-۳- مفهوم فقهی جرم.....	۵۷
الف-۳-۱- نظر حضرت امام خمینی.....	۵۸
الف-۳-۲- نظر آیه الله خویی.....	۵۸
الف-۴- مفهوم قانونی جرم.....	۵۸
الف-۵- تعریف جرم از دیدگاه سایر دانشمندان.....	۵۸
ب- به قول گاروفالو مجازات واکنش اجتماعی جرم است.....	۶۰
ب-۱- مجازات‌ها دارای سه خصیصه مشترک هستند.....	۶۰
ب-۲- رای مجازات سه غرض در نظر گرفته‌اند.....	۶۰
ج- مفهوم مجازات در اسلام و تقییمات آن.....	۶۲
ج-۱- مفهوم مجازات.....	۶۲
ج-۲- اقسام مجازات‌ها در اسلام.....	۶۲
گفتار سوم: معیارهای مؤثر زمان و مکان در قوانین جزایی و قلمرو آن.....	۶۴
الف- معیارهای مؤثر زمان و مکان در قوانین.....	۶۴
الف-۱- احکام حکومتی.....	۶۴
الف-۲- خصوصیات احکام حکومتی.....	۶۴
الف-۳- فرق میان احکام ثانوی و احکام حکومتی.....	۶۶
الف-۴- وجه مخالفت صاحب‌نظران با اجرای مجازات اسلام در زمان عام چیست؟.....	۶۸
الف-۵- تأییدی از علم روانشناسی برای اجرای علنی مجازات.....	۷۰
ب- نتیجه‌گیری.....	۷۳
بخش دوم: جزئیات اجرای علنی مجازات.....	۷۷
فصل اول: بررسی ادله اجرای مجازات در کتاب (قرآن).....	۷۹
گفتار اول: بررسی آیه ۲ از سوره نور.....	۸۱
الف- بررسی مفردات آیه.....	۸۱
الف-۱- نظر راغب اصفهانی.....	۸۱
الف-۲- نظر صحاح جوهری.....	۸۲
الف-۳- نظر دهخدا.....	۸۳
الف-۴- نظر ابن الاثیر.....	۸۳

- الف-۵- نظر مجمع البحرین..... ۸۴
- الف-۶- نظر لسان العرب..... ۸۴
- الف-۷- دلایلی از سنت..... ۸۴
- الف-۸- نظر فقها..... ۸۵
- ب- نظر مفسرین..... ۸۶
- ب-۱- (النبوی العلوی الجعفری المهدوی) = امامیه در مورد آیه ۲ سوره نور..... ۸۶
- ب-۱-۱- نظر مرحوم علامه طباطبائی..... ۸۶
- ب-۱-۲- نظر مرحوم گنابادی..... ۸۸
- ب-۱-۳- نظر مرحوم جمال الدین المقداد بن عبدالله السیوری: (فاضل مقداد)..... ۸۸
- ب-۱-۴- نظر مرحوم سید هاشم بحرانی..... ۸۹
- ب-۱-۵- نظر مرحوم فیض..... ۸۹
- ب-۱-۶- نظر مرحوم صاحب تفسیر روض الجنان..... ۹۰
- ب-۱-۷- نظر مرحوم شیخ طوس..... ۹۰
- ب-۱-۸- نظر مرحوم صاحب فتا..... ۹۱
- ب-۱-۹- نظر مرحوم ابوالفتح..... ۹۱
- ب-۱-۱۰- نظر مرحوم صاحب مسابح الاقهار..... ۹۲
- ب-۱-۱۱- نظر مرحوم صاحب مجمع البیان..... ۹۲
- ب-۲- نظر مفسرین غیر امامی..... ۹۳
- ب-۲-۱- نظر زمخشری..... ۹۳
- ب-۲-۲- نظر آلوسی..... ۹۳
- ب-۲-۳- نظر فخر رازی..... ۹۴
- ب-۲-۴- نقد کلام فخر رازی..... ۹۶
- ج- خلاصه نظریات مفسرین..... ۹۸

گفتار دوم: بررسی آیه و سنت از دیدگاه فقهای اسلامی:..... ۹۹

- الف- نظر فقهای امامیه..... ۹۹
- الف-۱- نظر مرحوم شیخ مفید..... ۹۹
- الف-۲- نقد کلام شیخ مفید..... ۹۹
- الف-۳- نظر مرحوم صاحب شرایع..... ۱۰۰
- الف-۴- نظر مرحوم شیخ طوسی در کتاب مبسوط..... ۱۰۰

الف-۵-	نظر مرحوم شیخ طوسی در کتاب الخلاف.....	۱۰۰
الف-۶-	نظر مرحوم علامه حلی در مختلف الشیعه.....	۱۰۱
الف-۷-	نقد کلام شیخ طوسی.....	۱۰۳
الف-۸-	نظر علامه حلی در ارشاد الازدهان.....	۱۰۵
الف-۹-	نظر مرحوم فاضل آبی.....	۱۰۵
الف-۱۰-	نقد کلام مرحوم فاضل آبی.....	۱۰۶
الف-۱۱-	نظر مرحوم ابن فهد الحلّی.....	۱۰۹
الف-۱۲-	نظر مرحوم ابن ادریس الحلّی.....	۱۱۰
الف-۱۳-	نظر مرحوم ابن علامه.....	۱۱۲
الف-۱۴-	نظر مرحوم ابن فضل متداد.....	۱۱۲
الف-۱۵-	نظر مرحوم شیخ اول و ثانی.....	۱۱۳
الف-۱۶-	نظر مرحوم محقق اردبیلی.....	۱۱۴
الف-۱۷-	نقد کلام محقق اردبیلی.....	۱۱۴
الف-۱۸-	نظر مرحوم صاحب ریاض.....	۱۱۴
الف-۱۹-	نظر مرحوم صاحب جواهر.....	۱۱۵
الف-۲۰-	نظر مرحوم آیت الله سید احمد حسینی.....	۱۱۷
الف-۲۱-	نقد کلام آیت الله سید احمد خوانساری.....	۱۲۰
الف-۲۲-	نظر مرحوم امام خمینی.....	۱۲۱
الف-۲۳-	نظر مرحوم آیه الله خویی.....	۱۲۱
الف-۲۴-	نظر مرحوم آیه الله گلپایگانی.....	۱۲۲
الف-۲۵-	نظر آیه الله سید صادق روحانی.....	۱۲۲
ب-	نظر فقهای غیر امامیه.....	۱۲۳
ب-۱-	نظر مؤلف المدونه الكبرى.....	۱۲۳
ب-۲-	نظر مؤلف المغنی.....	۱۲۳
ب-۳-	نظر قاضی ابن براج.....	۱۲۴
ب-۴-	نظر صاحب بدائع الصنائع.....	۱۲۴
ب-۵-	نظر شافعیه.....	۱۲۵
ب-۶-	نقد گفتار فقهای غیر امامیه.....	۱۲۵

فصل دوم: نقد ادله اجرای علنی مجازات در سنت	۱۲۷
گفتار اول: مجموعه روایات	۱۲۹
الف- روایات وسائل الشیعه	۱۲۹
الف-۱- باب کیفیت رجم و مقداری از احکامش	۱۲۹
الف-۲- (باب انه یکره ان یقیم الحد فی حقوق الله من لله علیه خدمتله)	۱۳۱
ب- روایت غرور کافی	۱۳۵
ج- روایتی از من لایحضره الفقیه	۱۳۶
گفتار دوم: نقد و بررسی کلی مباحث گذشته	۱۳۷
۱- خلاصه تمام نتواناها- علمای اسلام از تمامی فقهای امامیه و غیرامامیه چنین است؟	۱۳۷
۲- نقد نظرات علما در مورد نکر	۱۳۷
۳- نقد کلمه طائفه	۱۴۲
۴- نقد قید (من المؤمنین)	۱۴۲
فهرست منابع	۱۴۵
الف- مجموعه ها	۱۴۵
ب- منابع فارسی	۱۴۵
ج- منابع عربی	۱۴۷

پیش‌گفتار

در سه علوم تطورات بسیاری رخ داده شد از جمله فقه جزایی.

فقه را به چند شاخص دارد:

۱- نقل بودن،

۲- احکام تأسیسی بودن،

۳- تعبدی بودن،

۴- حکومت ادله را بر جمله هن، لاضرار و غیره بر ادله فقه جزایی.

ادله فقه جزایی

بعضی گمان نموده‌اند که در شرایط عصر تا نولوژم و سرعت و دگراندیشی نمی‌توان حکم‌الله را که در قرون گذشته ابلاغ شده است در این زمان اجرا نمود، آن هم در ملاء عام.

قبل از مشروطیت فرنگ‌رفتگان و نویسندگان در محافل مختلف نسبت به اصل قصاص تعریض‌هایی می‌زدند و بعد از مشروطیت دیگر آن را اسلام در اجرا پر رنگ نبود و با تجلی انقلاب اسلامی، انجمن‌ها و احزاب ملی‌گرا مخالفت می‌نمودند.

ما بر آن شدیم که در این نگارش، موضوع علنی بودن اجرای مجازات را از حیث فقهی بررسی نماییم تا از کالبد فقه واقعاً استخراج شود که در این موضوع خداوند تعالی که بالای همه نظرات است چیست؟ چرا که اوست عالم مطلق و رحیم مطهر و سارع مقدسی که بر همه ما سرپرستی و ولایت و ربوبیت دارد. ما در مقابل او فقط مخلوقیم و به اذن او بایستی هر چه را که اختیار و عمل کنیم.

در آخر حمد خدا سرلوحه گفتار و تشکر از همه کسانی که موجب توفیقات این حقیر بوده‌اند.

محمد باقر رنجبری